

**НАУКОВО-МЕТОДИЧНА РОБОТА У ПЕДАГОГІЧНОМУ ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ
ОСВІТИ ЯК СИСТЕМА**

Степанець І. О.

***Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради***

У статті порушено проблему системності науково-методичної роботи як ітеративного багатокомпонентного динамічного структурованого поєднання науково-дослідної і методичної роботи. Схарактеризовано науково-методичну роботу педагогічного закладу вищої освіти як складову загальної педагогічної системи, що, разом з іншими її компонентами, утворює науково-теоретичну (концептуальну) і процесуальну єдність підготовки майбутнього та фахового зростання практикуючого педагога.

Визначено протиріччя, що зумовлюють потребу та вказують напрями формування цілісної системи науково-методичної роботи, зокрема у педагогічних ЗВО.

Спираючись на результати аналізу наукових праць, висвітлено цільові, методологічні та організаційно-змістовні аспекти становлення і розвитку НМР у закладах освіти.

На основі наукових узагальнень і досвіду педагогічної діяльності представлено систему науково-методичної роботи у закладі вищої педагогічної освіти, що моделює можливі зв'язки і взаємозв'язки її об'єктів і суб'єктів.

Виокремлено та схарактеризовано найбільш суттєві системні характеристики науково-методичної роботи у педагогічному закладі вищої освіти на основі системного підходу до вивчення об'єктів і явищ педагогічної дійсності.

Ключові слова: науково-методична робота у педагогічному закладі вищої освіти, фахова майстерність, якість освітнього процесу, система, ознаки системності науково-методичної роботи

НАУЧНО-МЕТОДИЧЕСКАЯ РАБОТА В ПЕДАГОГИЧЕСКОМ УЧЕРЕЖДЕНИИ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ КАК СИСТЕМА

Степанец И. А.

*Комунальное заведение «Харьковская гуманитарно-педагогическая академия»
Харьковского областного совета*

В статье затронута проблема системности научно-методической работы как интегративного многокомпонентного динамического структурированного сочетание научно-исследовательской и методической работы. Охарактеризовано научно-методическую работу педагогического учреждения высшего образования как составную общей педагогической системы, что, наряду с другими ее компонентами, образует научно-теоретическое (концептуальное) и процессуальное единство подготовки будущего и профессионального роста практикующего педагога.

Определены противоречия, обуславливающие необходимость и указывающие направления формирования целостной системы научно-методической работы, в частности в педагогических УВО.

Опираясь на результаты анализа научных работ, освещены целевые, методологические и организационно-содержательные аспекты становления и развития НМР в учебных заведениях.

На основе научных обобщений и опыта педагогической деятельности представлена система научно-методической работы в заведении высшего педагогического образования, которая моделирует возможные связи и взаимосвязи ее объектов и субъектов.

Выделены и охарактеризованы наиболее существенные системные характеристики научно-методической работы в педагогическом заведении высшего образования на основе системного подхода к изучению объектов и явлений педагогической действительности.

Ключевые слова: научно-методическая работа в педагогическом заведении высшего образования, профессиональное мастерство, качество образовательного процесса, система, признаки системности научно-методической работы.

SCIENTIFIC AND METHODOLOGICAL WORK IN HIGHER PEDAGOGICAL EDUCATIONAL ESTABLISHMENT AS A SYSTEM.

Stepanets I. O.

*Municipal Establishment «Kharkiv humanitarian pedagogical academy»
of Kharkiv region council*

Abstract. The problem of systemacy of scientific and methodical work as an interactive complex dynamical structurized linking of scientific and researching and methodical work is raised in the article.

The scientific and pedagogical work of higher pedagogical educational establishment as a component of the general pedagogical system, which together with its other components formed scientific and theoretical (conceptual) and processual unity is characterised.

It is specified contradictions determining the needs and indicating the directions of forming integral system of scientific and methodical work, particularly in higher pedagogical educational establishments.

Based on the results of analysis of scientific works, specific methodological and organizational and substantive aspects of formation and development of scientific and methodical work in higher pedagogical educational establishments are highlighted.

On the basis scientific generalizations and experience of pedagogical activity a system of scientific and methodical work in higher pedagogical educational establishments, creating potential connections and interconnections of its objects and subjects.

The most substantial system features of scientific and methodical work in higher pedagogical educational establishments on the basis of systematic approach to study of objects and phenomenon of pedagogical activity are distinguished and characterized.

Key words: scientific and methodical work in higher pedagogical educational establishment, professional skills, quality of educational process, system, signs of systemacity of scientific and methodical work.

Постановка проблеми, аналіз публікацій. Наукове обґрунтування та впровадження системного підходу, як важливого методологічного інструментарію, нині є одним із ключових напрямів розвитку науки і освіти, оскільки в ньому виявилась тенденція до вивчення багатогранності зв'язків об'єкта дослідження.

Вже з другої половини ХХ століття науковцями виявлено практику та розпочато розробку й обґрунтування принципів, методів і прийомів для системного вдосконалення і підвищення ефективності освітнього процесу. У контексті означених наукових розвідок актуалізувалось питання ролі науково-методичної роботи (НМР) як складової педагогічної системи, що, разом з іншими її компонентами, утворює науково-теоретичну і (концептуальну) і процесуальну єдність підготовки майбутнього та фахового зростання практикуючого педагога у ЗВО (Ю. Алфьоров, В. Байденко, Я. Болюбаш, Л. Вавілова, Т. Дмитренко, В. Міхеєв, І. Шендрик, В. Шинкарук та ін.). Питання системності власне науково-методичної роботи (організація, зміст, методи тощо) у закладах освіти ставали предметом наукових досліджень Т Гриценко, Р. Гуревича, Г. Данилової, А. Зубка, Л. Хординної, Л. Сушенцевої та ін.

Метою статті є характеристика науково-методичної роботи у ЗВО як системи з виокремленням ознак її системності.

Виклад основного матеріалу та результатів дослідження. Зважаючи на висновки і результати досліджень вітчизняних науковців, таких як Ю. Бабанський, Т. Гриценко, Н. Крамаренко, Г. Литвиненко, В. Крижко, С. Крисюк, Є. Павлюменков, К. Старченко та інших, науково-методична робота відігравала і продовжує відігравати важливу роль у розвитку сучасного, зокрема вищого педагогічного закладу освіти. Тривалий період вона розглядалася лише як шлях підвищення фахової майстерності педагогічних і науково-педагогічних кадрів, тому, у світлі нових вимог до освіти, зумовленими Болонським процесом, в організаційному і змістовному наповненні її

процесу, перестала відповідати в абсолютному вимірі реаліям освітньої практики НМР у сучасному ЗВО має забезпечувати повною мірою подолання суперечностей між рівнем професійної компетентності педагогів і вимогами суспільства.

Актуальність дослідження посилюється і потребою вирішення досить складної суттєвої проблемної ситуації, пов'язаної з виникненням низки суперечностей між:

- соціально-технологічними, педагогічними, методичними вимогами до вищої педагогічної освіти, як до цілісної, неперервної, ступеневої чітко диференційованої системи підготовки педагогічних кадрів, і недостатністю науково-методичного забезпечення цілісного педагогічного процесу у педагогічних закладах вищої освіти педагогічних(ЗВО);

- між сучасними вимогами до ефективності освітнього процесу і недостатнім рівнем та якістю науково-методичної роботи у ЗВО (відсутність єдиного підходу до визначення мети науково-методичної роботи у педагогічному ЗВО, недостатній рівень професійної компетентності викладачів, відсутність достатньої кількості і якості науково-методичних розробок, відсутність стратегічного планування науково-методичної роботи викладача тощо.);

- між високими вимогами суспільства до якості результату освітнього процесу у педагогічних ЗВО і невизначеністю сутності, структури та змісту науково-методичної компетентності викладачів, формування якої здійснюється у ході науково-методичної роботи.

Виявлені протиріччя свідчать про те, що сьогодні науково-методична робота у вищому педагогічному закладі освіти потребує здійснення перетворень, приведення її у відповідність з міжнародними стандартами якості вищої освіти.

Відповідаючи основному життєвому завданню освіти система НМР потребує внесення кардинальних змін щодо мети, організаційних форм функціонування, змісту, теорії і практики оцінювання її якості у контексті компетентнісного і системного підходів до процесу підготовки педагогічних кадрів для закладів освіти. Іншими словами, замінюються функції НМР, яка все глибше проникає в освітній процес,

впливаючи на ефективність його організації, оптимальність змісту, дієвість застосовуваних методів, діяльність і взаємодію всіх суб'єктів, якість процесу і результатів тощо. НМР, таким чином, реалізуючись у системі, зокрема педагогічної освіти, сама набула системних ознак як відносно самостійне утворення, що має замкнутий цикл певних процесів характеризується сукупністю властивих їй компонентів. Цей замкнутий цикл можна представити у вигляді схеми (рис. 1.).

Трансформація сукупності різних елементів педагогічної дійсності у низку взаємопов'язаних систем, зокрема виокремлення системи НМР, зумовлена, на наш погляд потребою моделювання процесу розвитку освітнього процесу і його об'єктів та суб'єктів у всіх можливих їх взаємозв'язках і взаємовпливах. Передумовою формування системи НМР ми визначаємо збільшення в освітньому процесі питомої ваги так званих завдань синтезу, у вирішенні яких науковці переходять від пояснення об'єктивних явищ, однобічних теоретичних прогнозів до обґрунтованого прогнозування, моделювання та порівняльно-аналітичної діяльності з метою побудови нових моделей, систем тощо. З появою аналітичних досліджень педагогічних інновацій (систем, моделей, тощо) дослідження перейшли у методологічну практику і дали поштовх науковому підходу в їх обґрунтуванні та впровадженні. Методологічно синтез будується на основі функціонального представлення об'єкта дослідження, тобто з допомогою системи функцій особливості (характеристики, ознаки тощо) об'єкта синтезуються цілісну картину. Сутність взаємозв'язків, як функціональної взаємодії компонентів певної системи, дозволяє створити комплексне уявлення про об'єкт як ієрархічно впорядковану систему.

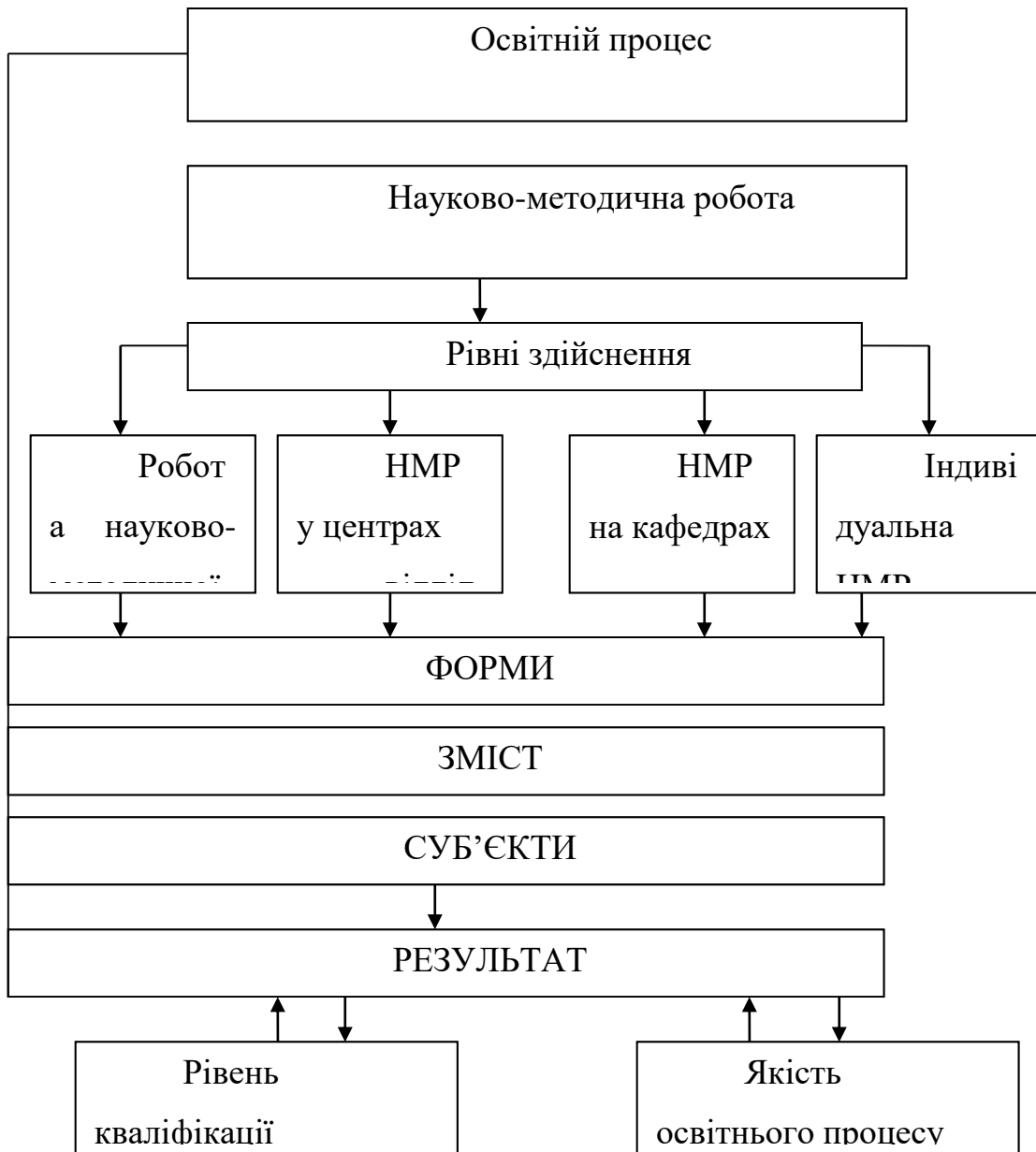

Рис.1 Система науково-методичної роботи у педагогічному ЗВО.

Науково-педагогічні дослідження другої половини ХХ – початку ХХІ століття (Ю. Бабанський, В. Безпалько, М. Данілов, М. Карін, В. Раєвський, О. Пехота) дозволили виокремити функції та ознаки педагогічної системи, зокрема освітнього процесу як цілісної системи. Науковці зробили висновок про те, що виходячи із суттєвих ознак педагогічної системи виокремлюються її структурні елементи, а уявлення ж про цілісність і вивчення окремих особливостей вияву системи, як єдиного

цілого, функціонуючого за власними законами, стають основою для визначення її основних структурних компонентів.

Внаслідок розвитку даного напрямку дослідження під системою, на основі певних ознак, було названо впорядковану множину взаємопов'язаних елементів, що об'єднується спільною метою функціонування та єдності керівництва, що виявляються у взаємодії з зовнішнім середовищем у вигляді цілісного середовища [2].

Тож, у контексті дослідження, відповідно до системного підходу, виокремимо основні характеристики (ознаки, особливості) системності НМР у педагогічному ЗВО:

1. Об'єктивність зв'язків між структурними компонентами.

Як правило, в цьому сенсі розуміння системності мова йде про об'єктивні закономірності виникнення і функціонування НМР як системи, що мають втілення у якості її результату. З одного боку, закономірності визначають об'єктивність зв'язків між структурними компонентами системи, що формується під впливом соціально-економічних, культурологічних, освітніх, наукових чинників, конкретизують цілі та завдання системи на певному етапі розвитку суспільства і системи освіти в цілому, а також обумовлюють виникнення тих чи інших її компонентів. З іншого боку, – адаптивний характер набуття системного різних конфігурацій рівноваги між окресленими компонентами та суб'єктами, що діють у системі.

Таким чином, ми констатуємо об'єктивність формування і функціонування системи НМР, внутрішньо-системні зв'язки між компонентами якої обумовленні об'єктивними чинниками і лише певною мірою залежать від свідомості людини. Це є однією з характерних ознак НМР як системи, яка, в свою чергу, є підсистемою загальної педагогічної системи, що забезпечує кінцевий результат освітньої діяльності у ЗВО.

2. Наявність суттєвих зв'язків між об'єктами, явищами.

Відомо, що будь-який об'єкт системи, зокрема й системи НМР, (зміст і технології освіти, форми і методи навчання та виховання, розробка принципів, критеріїв побудови освітніх стандартів тощо) є його складовою і не існує поза

системою, не розглядаються окремо, без урахування об'єктивних взаємозв'язків з іншими елементами системи. Таку сутність обумовлюють, перш за все, чітка мета і функції НМР, пов'язані як із забезпеченням якості освітнього процесу так і його результатів.

3. Однозначність об'єкта не визначає однозначність його системного вивчення.

О. Пехота обґрунтувала ідею про дві полярні стратегії існування освітніх систем[1], які на наш погляд ілюструють дану ознаку.

Стратегія формування реалізується через зовнішнє втручаються в освітній процес, наприклад, через зміст, характер тощо освіти, що зумовлює зміну взаємозв'язків між суб'єктами процесу. Суб'єкт-суб'єктна взаємодія таким чином набуває характеру суб'єкт-об'єктного спілкування [1]. Стосовно системи НМР названу ознаку трактуємо як постійну зміну внутрішніх взаємозв'язків (суб'єкт – суб'єктна взаємодія) під дією зв'язків, що виникають між об'єктами системи і суб'єктами (суб'єкт – об'єктна взаємодія) (рис. 2)

Стратегія розвитку реалізується на основі міжсуб'єктних зв'язків, їх розширення, поглиблення, вдосконалення [1]. У нашому випадку це взаємозв'язки між викладачами, викладачами і студентами тощо, що визначають ефективність і якість дії системи стосовно організації, змісту критеріїв якості моніторингу НМР тощо.

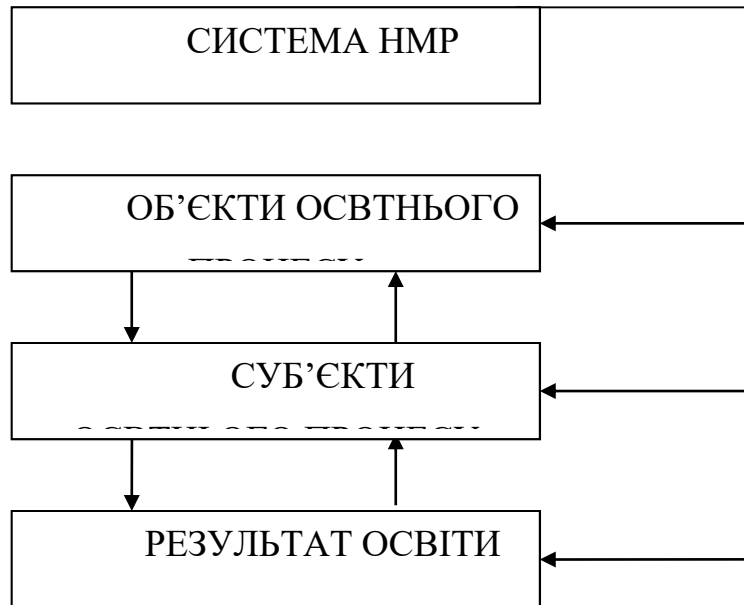

Рис.2 Зв'язки і взаємозв'язки в системі НМР.

Важливо зазначити, що зв'язки і взаємозв'язки, виникаючи в рамках функціонування системи під дією різних чинників, не завжди однозначно, перманентно і нормативно характеризують саму систему. Взаємозв'язки об'єктів і суб'єктів системи самі можуть утворювати системи, що потребують окремого системного вивчення.

4. Універсальність та рефлексивність зв'язків системи НМР.

На значну ознаку НМР як системи вказують багатогранність й особлива унікальність реалізацій даної системи щодо досягнення мети освіти. Багатоплановість цілей, які потенційно можуть бути реалізованими в ході функціонування систем, різноманітність її функцій, як стосовно розвитку професійної компетентності викладача так і забезпечення якості освіти та її результатів, засвідчують універсальність системи. Систему НМР, з урахуванням нашарування ціннісних, поведінкових, мотиваційних, вузькопрофесійних обумовленостей у діях її суб'єктів, можна характеризувати з позиції багатоваріативності у виборі моделей досягнення бажаних результатів, невизначеності у прогнозуванні якості рівня досягнення цілей.

На універсальний характер системи НМР вказує широкий спектр форм і засобів реалізації завдань цієї системи, що стосується її об'єктів і суб'єктів. Причому,

взаємозв'язки, що виникають у процесі взаємодії суб'єктів з об'єктами і суб'єктів між собою, ґрунтується на рефлексії, як засоби забезпечення ефективності, максимальної цілеспрямованості, продуктивності та якості НМР.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямку. Таким чином НМР у ЗВО – це унікальна система, яка має свої особливості формування, як інтегративне багатокомпонентне і динамічне структурне поєднання науково-дослідної і методичної роботи і розвитку з урахуванням універсальності зв'язків та багатоплановості і багатогранності взаємозв'язків, поєднаних комплексною метою цілісного освітнього процесу.

Список використаних джерел:

1. Освітні технології : навч-мет посібник ; О. М. Пехота, А. З. Кіктенко, О. М. Любарська та ін.; за заг. роб. О. М. Пехоти. Київ : АСК, 2002.
2. Слостенин В. А., И. Ф. Исаев, А. И. Мищенко, Е. Н. Шиянов. Педагогика : учебное пособие для студентов педагогических учебных заведений. 4-е изд. Москва : Школьная Пресса, 2004. 512 с.

УДК 378:373.3+7.011

ІНТЕРПРЕТАЦІЯ РЕЗУЛЬТАТІВ СФОРМОВАНOSTІ МУЗИЧНО-ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В КНР ЗАСОБАМИ СУЗУКІ- МЕТОДУ

Сунь Цзінцю

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

У статті запропоновано автором інтерпретацію результатів сформованості музично-творчих здібностей дітей дошкільного віку в КНР засобами Сузукі-методу.